

Bio-bibliograficzna baza Biblioteki Jagiellońskiej dotycząca Polaków XX i XXI wieku – historia i stan obecny

Krystyna Bielawska

Biblioteka Jagiellońska, 30-059 Kraków, al. Mickiewicza 22, ujbj@uj.edu.pl

krystyna.bielawska@uj.edu.pl

Streszczenie: Bio-bibliograficzna baza BJ obejmująca około 36 000 rekordów Polaków żyjących na przełomie 19 i 20 wieku i później w 20 wieku, powstała w 1990 r. na podstawie danych osobowych i bibliograficznych zapisanych we własnych kartotekach Oddziału Informacji Naukowej BJ oraz w dwóch podstawowych, polskich bibliografiach narodowych, Przewodniku Bibliograficznym i Bibliografii Zawartości Czasopism, a także w wielu innych cennych źródłach. Baza przydaje się redaktorom, wydawcom czy pracownikom naukowym, bowiem przez przeszukiwanie jej poprzez różne aspekty pozwala użytkownikom na szybsze poszerzenie wiedzy w ich badaniach. Od dwóch lat baza jest zamieszczona w internecie i służy wielu użytkownikom w kraju i na świecie.

Summary: The Polish Librarians' Bio-Bibliographical Data Base kept in the Jagiellonian Library is a unit which operates independently of the Bio-1 Data Base which was created in 1991 in the Jagiellonian Library's Academic Information Department and which now holds around 36 000 records. The Bio-1 Base contains biographies and bibliographies of the Poles of different professions, who live and work contemporaneously, or those who lived and worked in the XXth century and died a short time ago. The article says about the construction of the Bio-1 Base and the ways of using it. Now the base is being continued and completed at the Novix computer, using Micro Isis software, version 4.3., at present to place in internet.

1. Wstęp

Baza bio-bibliograficzna powstała w Bibliotece Jagiellońskiej, w Oddziale Informacji Naukowej w 1991 roku. Obecnie liczy około 36 000 rekordów. Zaistniało kilka powodów do jej założenia, jednym z istotnych był fakt, że mimo dużej ilości wydawanych w tym czasie słowników i informatorów biograficznych o ludziach regionów, miast, zawodów, a nawet nieustająco zwiększającej się ich liczbie, wielokrotnie nie można było odnaleźć konkretnego biogramu czy bibliografii osoby poszukiwanej przez czytelnika. W Bibliotece naszej pracuje wielu redaktorów, wydawców, pracowników nauki, poszukujących nieustannie informacji rzeczowych, biograficznych i bibliograficznych. Z naszego doświadczenia w pracy z użytkownikiem informacji wiemy, jak dużo czasu „zużywa”, mówiąc potocznie, czytelnik, aby przejrzeć polskie bibliografie narodowe, zajrzeć do bibliografii regionalnych, bibliografii z poszczególnych dziedzin wiedzy, gdzie zamieszczone są rozdziały zawierające spisy biogramów, nekrologów i bibliografii poszczególnych osób. Dane bio-bibliograficzne są ukryte także w różnych fachowych czasopismach. Istnieje wiele ksiąg pamiątkowych poświęconych profesorom naszych polskich uczelni zawierających biogramy, bibliografie, a także wspomnienia o danej postaci, często z kolorowym portretem i dodatkowymi fotografiami czy ilustracjami. Są zatem te księgi także wyczerpującym źródłem na interesujący nas temat.

Pracownik – dyżurny w Czytelni Bibliograficznej ma dużą orientację w zbiorach, które go otaczają, ale fakt, że w tym samym czasie musi bardzo często, zajmować się problemami informacyjnymi kilku osób naraz, nie pozwala mu wspomagać trudnych, wymagających nieraz dużego wysiłku i czasu poszukiwań danych osobowych, wykonywanych przez poszczególnego badacza w kilku, a nawet w kilkunastu źródłach, stąd zostawiony sam sobie czytelnik męczy się niejednokrotnie ze swoim problemem i traci dużo cennego czasu na długie nieraz przeglądanie wielu stron liczących źródła i w końcu na dotarcie do tego właściwego.

A zatem baza nasza osiąga swój cel, w krótkim czasie skierowuje czytelnika do konkretnego rekordu osoby, który zawiera jej biogram czy kilka biogramów lub nekrologów wraz z bibliografią załącznikową, użytkownik natomiast swój cenny czas może przeznaczyć na dalsze badania,

Bibliotekarz przegląda bowiem wiele większych i mniejszych źródeł szybciej, mając zawodową wiedzę i umiejętność poszukiwania.

2. Historia Bazy

Początki bazy były następujące. W Oddziale Informacji Naukowej funkcjonował między innymi uzupełniany na bieżąco bio-bibliograficzny katalog kartkowy dotyczący wydawnictw polskich. Wydzieliliśmy z niego dane dotyczące Polaków urodzonych w latach 70-tych i dalszych 19 wieku, których twórczość przypadała na początek 20 wieku, a także tych, którzy urodzili się w 20 wieku. Stały się one zaczątkiem bazy komputerowej. Katalog papierowy pozostał w swojej formie i jest uzupełniany przez kolejne bio-bibliografie tworząc w ten sposób materiał równorzędny do zawartości nowo powstającej bazy. Baza zaczęła obejmować również rekordy osób młodych urodzonych w latach 70-tych 20 wieku i dalej tych, których działalność i twórczość zaczęła być w Polsce widoczna, a także o których zaczęły się pojawiać wzmianki biograficzne, biogramy, a nawet już spisy twórczości.

Niewątpliwie rekordy dotyczące osób zasłużonych dla nauki i kultury polskiej są bogatsze i dłuższe w informacje. Są to rekordy pracowników nauki, profesorów specjalistów różnych dziedzin wiedzy, rekordy pisarzy, artystów, czy rekordy znanych ludzi ważnych zawodów w Polsce: prawników, lekarzy, fizyków, polityków, etc. W rekordzie takiej osoby jest kilka czy kilkanaście biogramów dotyczących danej postaci, a często nawet kilka zestawień bibliograficznych.

3. Źródła wykorzystywane w Bazie

Podstawowymi i pierwszymi źródłami stały się dwie polskie bibliografie narodowe „Przewodnik Bibliograficzny” notujący na bieżąco polskie druki zwarte oraz „Bibliografia Zawartości Czasopism” czyniąca to samo w stosunku do polskich artykułów zawartych w konkretnych czasopismach. Stanowiły one duży materiał do przejrzania, bo od 1947 roku, obecnie od kilku dobrych lat bibliografie te są łatwiejsze do przejrzania, istnieją bowiem w wersji elektronicznej co pozwala łatwiej ściągać potrzebne dane do bazy. Przeglądamy także pod naszym kątem bazę Biblioteki Narodowej obejmującą artykuły z gazet i tygodników. W bazie uwzględniono również wydawany wcześniej „Urzędowy Wykaz Druków” z lat 1928 – 1939. Do wydawanych na bieżąco i wertowanych przez nas bibliografii należała także wydawana od 1968 roku „Polska Bibliografia Bibliologiczna” wydawana przez Instytut Bibliograficzny Biblioteki Narodowej. Równolegle została przejrzana, za lata 1944/45 – 1989, wydawana na bieżąco „Polska Bibliografia Literacka” z której wynotowano wiele źródeł o, biografiach i bibliografiach dotyczących współcześnie żyjących ludzi zajmujących się literaturą i szeroko pojętą kulturą w Polsce.

Jednym z ważniejszych wydawnictw są „Noty Biograficzne Polskiej Agencji Prasowej” wydawane na bieżąco przez Redakcję Dokumentacji Prasowej PAP w Warszawie, w formie wymiennych wkładek, ułożonych alfabetycznie w dwóch tomach, z których starsze wymieniane są na nowsze, bardziej aktualne. Wydawnictwo to pomyślane jako uzupełnienie do „Informatora Politycznego” którego zmiany dyktują niejako zmiany w biogramach. Zawiera życiorysy obok obcych także Polaków, aktualnie pełniących urząd: prezydenta, premiera, ministra spraw zagranicznych, aktualnych ministrów, przywódców partii i ugrupowań politycznych oraz przewodniczących międzynarodowych organizacji, a także ważnych działaczy politycznych i społecznych.

Zależało nam również, aby w bazie znaleźli się nasi Rodacy mieszkający za granicą Polski, a zatem w bazie znalazła się również Polonia, o której wiadomości czerpaliśmy między innymi z wydawanego w Londynie, przez Związek Pisarzy Polskich na Obczyźnie, a liczącego obecnie 34 tomy „Pamiętnika Literackiego” Do przejrzanej w tym względzie literatury zaliczyć można także dzieło wydawane od 1994 roku w Katowicach, noszące tytuł „Literatura emigracyjna 1939 – 1989”, a także wydany w 1992 roku w Lublinie tom „Antologia polskiej krytyki literackiej na emigracji 1945 – 1985”. W tymże samym roku Jan Zieliński wydał w Lublinie „Leksykon polskiej literatury emigracyjnej”, jest to już 2 wydanie, poprawione i uzupełnione. Ważnym wydawnictwem wykorzystywanym do tworzenia nowych rekordów dla Polonii jest, wychodzący od 1958 roku w Warszawie, miesięcznik „Więź” pod pierwszą redakcją Tadeusza Mazowieckiego. Do ciekawych źródeł można też zaliczyć, wydany w 1995 roku w Lublinie przez Oddział Lubelski Stowarzyszenia

Wspólnota Polska tom Zdzisława Malczewskiego pt. „*Obecność Polaków i Polonii w Rio de Janeiro*”, czy tego samego autora wydany w 2000 roku przez Centrum Studiów Latinoamerykańskich „*Słownik biograficzny Polonii brazylijskiej*”.

Baza uwzględnia także dane w wielotomowych, polskich bibliografiach regionalnych, na przykład z takich jak choćby „*Bibliografia Pomorza Zachodniego*”, „*Bibliografia Łodzi i Województwa Łódzkiego*” czy „*Bibliografia Powiatu Sąddeckiego*”. Uwzględniono również biogramy ludzi z konkretnych miast, np. z „*Bibliografii Warszawy i województwa warszawskiego*”

Baza powiększa się także o dane osobowe z wielotomowych bieżących bibliografii z poszczególnych dziedzin wiedzy, m.in. z „*Bibliografii Historii Polskiej*” czy „*Polskiej Bibliografii Prawniczej*”. Tę ostatnią uzupełnia czasopismo prawnicze „*Państwo i Prawo*”, które zawiera bardzo obszerne biogramy prawników z ich fotografiami. Natomiast „*Bibliografię Historii Polskiej*” w pewnym sensie wzbogacają „*Zeszyty Historyczne WiNu*” zawierające konkretne biografie i wzmianki biograficzne ludzi podziemia antykomunistycznego z lat powojennych, z kolei do „*Polskiej Bibliografii Literackiej*” uzupełnieniem może być „*Literatura polska*, trzytomowy przewodnik encyklopedyczny wydawany w latach 1982-1987 w Warszawie. Ogromną liczbę konkretnych biogramów dotyczących współczesnych pisarzy polskich i ludzi związanych z literaturą i szeroko pojętą kulturą zawiera także wydawany od 1956 roku przez Polski Instytut Wydawniczy w Warszawie „*Rocznik Literacki*” czy podobnie, wydawany od początku 20 wieku we Lwowie, a później w Warszawie przez Instytut Badań Literackich „*Pamiętnik Literacki*”.

Do wyszukiwania regionalnych biogramów posłużyły stosunkowo nowe informatory regionalne zawierające dane o życiu literatów, np. takie jak wydawane przez Adama Jarosza w latach 1991/95 w Sosnowcu „*Materiały do księgi życiorysów ludzi kultury literackiej Zagłębia Dąbrowskiego*”. Przykładowym wydawnictwem może być również, wydana w 2008 roku, książka Bogdana Ćwieka i Zdzisława Rabsztyna „*Pisarze, poeci, literaci, kronikarze Będzińskiego Oddziału Stowarzyszenia Autorów Polskich na 650 – lecie miasta Będzina (1358-2008)*”.

Z czasem w bazie uwzględniono materiały biograficzne z źródeł takich jak wydawany na bieżąco przez wiele lat „*Almanach Sceny Polskiej*” notujący biogramy współczesnych aktorów, scenografów, reżyserów.

Poszerzamy ciągle liczbę rekordów pracowników nauki polskiej, przeszukując wspomniane już wyżej polskie bibliografie narodowe i regionalne, a także różnego rodzaju czasopisma o charakterze naukowym, jak np. miesięcznik wydawany przez Uniwersytet Jagielloński pt. „*Alma Mater*” mieszczący wiele pięknych biogramów profesorów naszej Uczelni. Ważnym źródłem zawierającym biogramy naukowców Uniwersytetu Jagiellońskiego była dla nas, wydawana od lat 80-tych 20 wieku „*Kronika Uniwersytetu Jagiellońskiego*”. Rejestrujemy też istotne dane o ludziach konkretnych profesji czy zawodów np. bibliotekarzy, ludzi książki. Dokonałmy przeglądu takich pozycji jak: „*Słownik pracowników książki polskiej*” wydanej w 1972 roku wraz z suplementem pod redakcją Ireny Treichel, wychodzącego przez wiele lat „*Informatora Bibliotekarza i Księgarza*”, a także polskie czasopisma o charakterze bibliotecznym jak, np. „*Roczniki Biblioteczne*”, „*Bibliotekarz*”, „*Poradnik Bibliotekarza*”, „*Przegląd Biblioteczny*”, „*Rocznik Biblioteki Narodowej*”, „*Bibliotekarz Lubelski*”, „*Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej*” itd.

Rekordy bibliotekarzy były w szczególnie sposób dopełniane w latach 1995/1996, kiedy to wysłaliśmy do mniejszych bibliotek w całej Polsce ankietę z prośbą o przesłanie nam aktualnych danych biograficznych o zmarłych w ostatnim czasie bibliotekarzach tych bibliotek, otrzymaliśmy odpowiedzi prawie na wszystkie listy. W ten sposób poszerzyliśmy naszą wiedzę o bibliotekarzach polskich działających również w małych bibliotekach na terenie całego kraju.

W ostatnim czasie do bazy wykorzystano, wydaną w 2006 roku przez Bibliotekę Publiczną m. st. Warszawy pracę noszącą tytuł „*Żyją w naszej pamięci. Wspomnienia o pracownikach Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy*”.

Należy też zaznaczyć, że w wielu wypadkach do rekordów dołączamy również dane biobibliograficzne z bardzo cennego źródła jakim jest wydawany przez wiele lat w Warszawie, Krakowie i Wrocławiu, przez Polska Akademię Nauk „*Polski Słownik Biograficzny*”.

Niedawno, nasza baza została połączona z powstałą w Bibliotece Jagiellońskiej Bazą Ikonografii Teatralnej. Informacje o osobach uwzględnionych w obu bazach wzbogacone są o fotografie teatralne ze zbiorów BJ wraz z ich opisami.

4. Budowa rekordów w Bazie

A jak wygląda poszczególny rekord w naszej Bazie bio-bibliograficznej?

Każdy składa się z trzech części. Pierwsza część zawiera następujące pola w które są wpisane: imię, drugie imię (i dalsze), którego istnienie pozwala z całą pewnością rozdzielić rekordy dwóch osób o tym samym nazwisku i pierwszym imieniu: nazwisko, lub nazwiska, często kobiet o podwójnym nazwisku, pełna data urodzin (w kolejności: rok – miesiąc – dzień) oraz miejsce urodzenia, z kolei pełna data śmierci (w kolejności: rok – miesiąc – dzień) oraz miejsce śmierci. Kolejne pole to tytuły naukowe właściciela rekordu, zawód i pełnione funkcje. W polu tym umieszcza się tytuły naukowe: prof. dr hab., dr hab., dr med., dr, mgr, a także nazwy konkretnych zawodów: prawnik, adwokat, artysta, malarz, grafik, fizyk, inżynier, ksiądz, pisarz itd. W polu tym podaje się też takie sformułowania jak: działacz polityczny, działacz społeczny, ofiary katyńskie, działacz podziemia niepodległościowego itp. Co pozwala pod konkretnym hasłem zebrać rekordy osób, których to hasło dotyczy. W ostatnim polu tej części rekordu umieszczamy nazwisko panięńskiej osoby, nazwisko i imię drugiego i trzeciego autora biogramu, nekrologu czy bibliografii zamieszczonych w niższej części rekordu, często też pseudonimy właściciela rekordu.

Druga część zamieszcza pola pozwalające na zanotowanie jednego lub kilku nekrologów, biogramów czy wspomnień o danej osobie. W poszczególnym polu można zamieścić jeden opis biograficzny składający się z nazwiska i imienia autora artykułu, tytułu artykułu, miejsca i roku wydania, wydawnictwa oraz stron, tablic, ilustracji, fotografii i portretów właściciela rekordu. W wypadku artykułu znajdującego się w konkretnym czasopiśmie, należy podać jego tytuł lub skrót tytułu czasopisma, następnie rok, numer czy zeszyt oraz strony (od – do) na których jest on zamieszczony i dodatki: fotografia, portret, ilustracja. Polem zamykającym opis bibliograficzny jest źródło z którego został pobrany opis. Jest to przeważnie skrót typu PB, BZCz, PBL oraz numer pozycji w tej bibliografii łamany przez rok tomu w którym występuje. Zapis ten jest ważny zwłaszcza w momencie jakiegoś przekłamania, niedokładnego lub mylnego zapisu danych w bazie, można wówczas powrócić do źródła i skorygować błąd.

Trzecia część rekordu to pola poświęcone bibliografii tak podmiotowej (prace autora) jak i przedmiotowej (prace o nim) właściciela rekordu. Może to być jedna pozycja zajmująca jedno pole, lub kilka zestawień bibliograficznych w kolejnych polach tej części. Zasada dotycząca zapisu tych bibliografii jest taka sama jak przy sporządzaniu zapisu nekrologu czy biogramu.

Wyszukiwanie w bazie może się odbywać poprzez kilka aspektów. Przez nazwisko i imię (imiona) osoby, właściciela rekordu, przez datę urodzenia, datę śmierci, miejsce urodzenia, miejsce śmierci, z kolei, przez tytuł naukowy czy zawód. Można wyszukiwać dane także przez nazwisko autora artykułu o danej osobie, której poświęcony jest rekord.

5. Dodatkowe, uzupełniające dane o Bazie

Oprogramowanie do bazy typu Micro CDS/ISIS, wersja 4.3 zastosowała p. mgr Maria Bystrowska, były pracownik Oddziału Informacji Naukowej BJ, ulepszenia działania bazy dokonała p. mgr inż. Danuta Karp, ówczesny kierownik Oddziału Komputeryzacji BJ przez wprowadzenie do niej oprogramowania w wersji CDS/ISIS for Windows z 2003 roku. Początkowo baza była dostępna na jedynym komputerze Novix, a od 2006 roku w sieci komputerów Biblioteki Jagiellońskiej, natomiast od wiosny 2009 roku może z niej korzystać każdy użytkownik internetu. Program do obsługi bazy w internecie stworzył p. Kacper Harabasz, pracownik Oddziału Komputeryzacji BJ. Korekt programu dokonał p. Łukasz Głowacki, również pracownik Oddziału Komputeryzacji BJ. Wszelkich prac związanych z usprawnieniem bazy w ostatnim czasie, w tym wprowadzenia jej do internetu dokonała p. mgr Ewa Bąkowska, były kierownik Oddziału Informacji i Katalogów BJ (zginęła w katastrofie smoleńskiej).

6. Podsumowanie

Baza rozwija się zatem z roku na rok, ma już ponad 20 lat, jest zauważana i pożyteczna, zwłaszcza od momentu zamieszczenia jej w internecie. Nawiązujemy więc kontakt i często korespondencję z jej użytkownikami. Niektórzy z nich zgłaszają uzupełnienia lat i miejsca życia czy śmierci osób bliskich lub dodatkowe biogramy, wspomnienia czy spisy bibliograficzne. Informowani jesteśmy także o

zauważonych nieścisłościach lub przekłamaniach w opisach. Ostatnio nawiązaliśmy korespondencję z pracownikiem naukowym ze Śląska, który zaopatruje nas systematycznie w źródła dotyczące polskich filatelistów. Przeprowadzone przez nas badania statystyczne wskazują, że nasza Baza zaczyna być zauważana w różnych miejscach na świecie, co nas bardzo cieszy, daje satysfakcję i jest nagrodą za włożony wysiłek w jej uzupełnianie i powiększanie.

Bibliografia:

- [1] Przewodnik Bibliograficzny I, 1944/1947 – LXXVIII, 2010.
- [2] Bibliografia Zawartości Czasopism I, 1947 – LXXI, 2010.
- [3] Urzędowy Wykaz Druków wydawanych w Rzeczypospolitej Polskiej i druków polskich lub Polski dotyczących, wydanych za granicą, Warszawa 1928 – 1940/1941.
- [4] Polska Bibliografia Bibliologiczna 1981 [wyd. 1988] – 2007 [wyd. 2009].
- [5] Polska Bibliografia Literacka – za lata 1944/45 [wyd.1957] – za rok 1989 [wyd. 1992].
- [6] Noty biograficzne. Polska Agencja Prasowa, Warszawa 1984 - , t. 1: A –Ł, t. 2: M – Z.
- [7] Pamiętnik Literacki, Londyn I, 1976 – XVIII, 1993.
- [8] Literatura emigracyjna 1939 – 1989, Katowice 1994, t. 1.
- [9] Antologia polskiej krytyki literackiej na emigracji 1945 – 1985, Lublin 1992
- [10] Zieliński J. : Leksykon polskiej literatury emigracyjnej. Wyd.2 popr. i uzup. Lublin 1992.
- [11] Więź XXXII, 1989 – LII, 2009.
- [12] Malczewski Z.: Obecność Polaków i Polonii w Rio de Janeiro. Lublin 1995.
- [13] Malczewski Z.: Słownik biograficzny Polonii Brazylijskiej. Warszawa 2006.
- [14] Bibliografia Pomorza Zachodniego, Szczecin 1963, t. 1945 – 1950. [wyd. 1971] – 1990 [wyd. 1996].
- [15] Bibliografia Łodzi i województwa łódzkiego, 1971 [wyd. 1978] – 1993 [wyd. 2000].
- [16] Bibliografia Powiatu Sądeckiego za r. 1999 [wyd. 2001] – za r. 2002 [wyd. 2004].
- [17] Bibliografia Warszawy i województwa warszawskiego R. 1992 [wyd. 1996] – R. 1998 wyd. 2007].
- [18] Bibliografia Historii Polskiej za lata 1944-47 [wyd. 1962] - za rok 2008 [wyd. 2010].
- [19] Polska Bibliografia Prawnicza z.1: z lat 1960/1964 [wyd. 1962] - z.43: 2007 [wyd. 2008].
- [20] Państwo i Prawo, R.56 za rok 2001 – R.65 za rok 2010.
- [21] Zeszyty Historyczne WiNu, I, 1991 – VI, 1996.
- [22] Literatura polska. Przewodnik encyklopedyczny, t. 1: A – M, t. 2: N – Ź, t. 3: Uzupełnienia.
- [23] Rocznik Literacki 1955 [wyd. 1956] – 1984 [wyd. 1991].
- [24] Jarosz A.: Materiały do księgi zyciorysów ludzi kultury literackiej Zagłębia Dąbrowskiego, Sosnowiec 1991, Cz. 1 – 4.
- [25] Ćwiąg B., Rabsztyn Z.: Pisarze, poeci, literaci, kronikarze Będzińskiego Oddziału Stowarzyszenia Autorów Polskich na 650 – lecie miasta Będzina (1358 – 2008), Będzin 2008.
- [26] Almanach Sceny Polskiej, R. 1: 1959/1960 [wyd. 1961] – R. 44: 2002/2003 [wyd. 2008].
- [27] Alma Mater, 1996 – 2010.
- [28] Kronika Uniwersytetu Jagiellońskiego – za czas wojny 1939 – 1945 oraz rok akadem. 1945 [wyd. 1946] za lata akadem. 1972/1973 – 1974/1975 [wyd. 1980].
- [29] Treicher I.: Słownik pracowników książki polskiej Warszawa 1972, Suplement 1973.
- [30] Informator Bibliotekarza i Księgarza I, 1956 – XXXIV, 1989.
- [31] Roczniki Biblioteczne I, 1957 – LIII, 2009.
- [32] Bibliotekarz XIV, 1947 – L IX, 1999.

- [33] Poradnik Bibliotekarza I, 1949 – LXII, 2010.
- [34] Przegląd Biblioteczny XIV, 1946 – LXXVIII, 2010.
- [35] Rocznik Biblioteki Narodowej I, 1965 – XXXIX/ZL [wyd. 2008].
- [36] Bibliotekarz Lubelski XIV, 1947 – XLII, 1997.
- [37] Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej I, 1949 - LIX, 2009.
- [38] Żyją w naszej pamięci. Wspomnienia o pracownikach Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy. Warszawa 2006.
- [39] Polski Słownik Biograficzny T.1 [1935] – t. 45 [2007/2008]